

JÁNOS HUNYADI A CASTIGLIONE OLONA HUNYADI JÁNOS CASTIGLIONE OLONÁBAN

Quando, nel 1985, stavo componendo il Canto Secondo della mia Transilvania Liberata, una notte nebbiosa di gennaio, sognai di cavalcare per boschi, valli e cime tempestose con due giovani magiari dai lunghi baffi colore dell'oro e del frumento maturo. Entrambi affermarono di essere il "vero" János Hunyadi. Fu solo alla fine del 2004 che incontrai János Hunyadi.

Avvenne a poemetto epico-ironico finalmente compiuto. Furono il poeta transilvano

Szűcs Géza e lo storico Csorba László (autore di un eccellente libro sulle tracce di storia e cultura magiara in Italia) a rivelarmi che potevo incontrare Hunyadi nel Battistero a Castiglione Olona. Mi affrettai a raggiungere il luogo indicato dove trovai il ritratto di Hunyadi, un giovane ben piantato, con un paio di rigogliosi baffi d'oro zecchino, alla sinistra di Erode, nell'affresco "Banchetto di Erode (1434-35)" di Masolino da Panicale. Erode risulta impersonato dalla figura dell'imperatore Sigismondo che il condottiero seguì in Italia nel 1433.

Mi sentii coinvolto in una storia dove eventi e personaggi, italiani e ungheresi, volveggiano a glorificare l'immaginazione creatrice e visionaria. Fu il Vescovo Branda da Castiglione a invitare Masolino, Vescovo che fu Legato Pontificio a Veszprém dal 1410 al 1425, dove incontrò il grande pittore, sodale di Masaccio, in Ungheria nel 1424 - 25 e forse li conobbe anche gli altri personaggi dell'affresco, da lui commissionato oltre a un panorama idealizzato di Veszprém sulle pareti della sua stessa dimora a Olona, sempre per mano del grande Masolino. Ma il vescovo Breda fu anche Lettore di Diritto Canonico presso l'Università di Pavia (1388 - 89), dove si laureò, e dove nel 1426 fondò il Collegio Castiglione per studenti poveri, ma meritevoli. Bisogna sapere che l'Università di Pavia, l'unica in Italia a vantare collegi come quelli di Oxford e Cambridge, è la mia Università, dove insegno Letteratura Inglese dal 1978.

Tutte queste coincidenze creano una situazione di "caso assoluto" di marca surrealistica, un viluppo di coincidenze che trasfigurano il caso in un destino. Nel mio unico romanzo, Don Giovanni innamorato (2002), Masaccio è un personaggio chiave per la trasfigurazione mitica del "burlador" di Siviglia nell'Adamo cacciato dall'Eden affrescato nella cappella Brancacci a Firenze, dove il grande Maestro rinascimentale collaborò con il più insigne pittore tardo gotico, Masolino. La cosa che mi impressionò è che ancora mi turba, è che di profilo, con un cappello d'epoca, nell'affresco di Castiglione Olona, si staglia un personaggio che mi assomiglia in modo impressionante. Forse, in una vita precedente, seguì Hunyadi al suo ritorno in Ungheria nel 1435, e l'aiutò ad aggregare la nobiltà magiara in un movimento di autonomia nazionale e gli feci da guardia del corpo quando venne nominato Voivoda di Transilvania dal Re Ladislao III.

Il poeta Szűcs Géza mi conferma che Hunyadi ebbe un fratello omonimo, fratello dal condottiero perduto, col quale ho cavalcato e ritrovato in sogno nella terra di Transilvania in una notte lontana del 1985 quando i miei capelli erano ancora folti e neri.

Tomaso Kemeny

Eppen „Az én Felszabadult Erdélyem Második Enéknem” dolgoztam 1985-ben egy ködös januári éjszakán. Arról álmodtam, hogy két, az érett búza aranylóló színére emlékeztető bujasszal büszkélkedő magyar ifjú társaságában lovagolok át hegyeken, völgyeken, zord hegycsúcsokon. Mindkettő azt állította magáról: ő az „igazi” Hunyadi János. Valójában azonban csak 2004 végén találkoztam vele.

Akkor történt ez, amikor végre befejeztem álomszerűen epikus hőskötelményemet. Az erdélyi költő Szűcs Géza és a történész Csorba László (annak a kitűnő kötetem a szerzője, mely végigköveti a magyar történelem és kultúra itáliai emlékeit) hívták fel a figyelmemet arra, hogy találkozhatok bizony Hunyadi Jánossal: Castiglione Olona kerestelőkapornájában. Rohantam felkeresni ezt a helyet, ahol valóban rátaláltam Hunyadi János portréjára. Jóképű férfi volt, dús, az arany-péncsugárzó színére emlékeztető bajusszal. Heródesztől balra helyezkedik el azon a freskón, melynek alkotója Masolino di Panicale, címe „Heródes lakomája (1434-35)”. Heródes alakjában Zsigmond császárt ismerhetjük fel, őt követte 1433-ban a hadvezér Itáliába.

Teljesen beleltem magam egy olyan történetbe, amelyben események, személyek, olaszok és magyarok kavarognak, szolgálnak a látomásos, alkotó képzelet megdicsőítését, felmagasztosulását. Branda da Castiglione püspök volt, aki meghívta Masolinót. Az a püspök, aki pápai legátusként működött Veszprémben 1410. és 1425. között, és ott, Magyarországon találkozott a nagy festővel, Masaccio kor- és műhelytársával. 1424-25-ben történtett ez és valószínűleg ekkor ismerhette meg a festő más olyan személyeket is, akik aztán felülnek majd a püspök által megrendelt későbbi itáliai freskón. Született egy másik Masolino alkotás is az egyházügyi megrendelésére: a püspök későbbi olonai lakhelyének egyik falán látható freskó Veszprém idealizált látképe. Breda püspök ekkor a Paviai Egyetem Kánonjogi Tanszékén lektorált is működött (1388-89), ahol korábban maga is doktorált és ahol később, 1426-ban, megalapítja a Castiglione Kollegiumot szegény, de tehetséges hallgatók számára. Érdemes tudni, hogy a Paviai Egyetem az egyetlen Olaszországban, mely olyan kollégiumokkal rendelkezik, mint az oxfordi, vagy cambridgei egyetem. A paviai az én egyetemem is, hiszen itt tanított angol irodalmat 1978. óta.

Ezek a furcsa és véletlen összefüggések szinte a szürrealitás jegyében idéző helyzetet teremtettek. Ezen véletlen események bonyolult szövésére az, mely végül is a sorsszerű történeteket végzetté transzformálja. Egyetlen regényemben, a „Szerelem Don Giovanni”-ban (2002), Masaccio kulcsfiguraként szerepel annak a mítikus átváltozásnak folyamatában, melyben a sevillai mókamester a Paradisomból kiűzött Ádám alakját ölti fel. Masaccio ezt a jelenetet Firenzében, a Brancacci kápolna freskóján örökölte meg, hol a reneszánsszerű és nagy mestere a görög ótíka legnagyobb alakja. Masolino mellett dolgozott. Van valami, ami igazán nagy hatást tett rám ebben a történetben, és az igazat megvallva azóta is az igazat leginkább. A Castiglione Olonában található freskón profillal látható egy alak korabeli kalapban. A figura megdöbbentően hasonlít rám. Talán, egy korábbi életben, magam is követtem Hunyadiat akkor, amikor 1435-ben visszatért Magyarországra, talán én is segítettem neki abban, hogy az önálló nemzeti megerősítését szolgáló mozgalomba szervezze a magyar köznevelés és lehet, hogy magam is a testőre voltam akkor, amikor III. László király Erdély vajdájává nevezet ki őt.

A költő Szűcs Géza megerősítette nekem, hogy Hunyadiának volt egy ugyanilyen nevű testvére, ez elbukott hadvezér testvére, talán ő volt, akire álmodtam rátaláltam, akivel együtt lovagoltam Erdély földjén azon a távoli éjszakán 1985-ben, mikor még a hajam is sűrű és fekete volt.

Tomaso Kemeny